

SİMİT VE PEYNİR'le "BİLİMİNSANI ÖYKÜLERİ"

Bedrich
Hrozny

(1879 - 1952)

Yazan ve Çizen
Bilgin Ersozcu

Çok ama çok eski zamanlarda, bugün Çorum ilimizin yakınında bulunan Boğazköy'deyiz.
O dönemde Anadolu'da Hititler adlı bir halk yaşıyordu...

Nu ninda-an ezzatani,
watar-ma ekuteni!

Nu ninda-an
ezzatani...

Ay ne diyor
bu ilginç giysili amca
Peynir?

İnan hiçbir fikrim yok
Simitçiğim!

Hititler Eski Mısırlılar, Asurlular gibi uygarlıklarla birlikte yüzyıllar boyunca bölgenin en önemli uygarlıklarından biri oldu.

Peki dilini
anlamadığımız
o Hititli amcanın
yanındaki Hititli abi
ne yapıyordu?

Sanırım o bir kâtipti
ve elindeki kil tablete
o amcanın dediklerini
yazıyordu.

Ancak Hititler zaman içinde gücünü yitirdi ve yerini başka uygarlıklara bıraktı.

İyi de bunların
konumuzla ne ilgisi var?
Biliminsanımız
nerede?

Dur bakalım,
göreceğiz herhalde.

Hititlerin tarih sahnesinden ayrılmasından binlerce yıl sonra, 1890 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndayız...

Bedrich
hadi oğlum yemeğe.
Bu kadar ilgiyi çeken şey
ne o gazetede?

Neden olmasın oğlum?
Güzel güzel okuyup gerekli bilgilere
sahip olduktan sonra.

Öykü bitecek neredeyse,
bizimki ancak çıktı sahneye!
Zahmet oldu Bedrich
Kardeş!

Arkeologlar
Anadolu ve Mezopotamya'da
yaptıkları kazılarda kayıp uygarlıkların
izlerini bulmuşlar anneciğim. Bir gün
ben de onlar gibi kazı yapmak
istiyorum.

Aa!
Çocuğun ne suçu var ki!
Hem daha koca bir sayfamız
var okuyacak.

Başarılı öğrencilik yaşamı boyunca Bedrich Hrozny'nin tarihe olan ilgisi giderek artar. Üniversite yıllarında doğu uygarlıkları üzerinde çalışırken İbranice, Arapça, Akkadca, Aramca, Etiyopyaca, Sümerce ve Sanskritçe öğrenir. Eski çivi yazı dillerini de araştırır.

Bir biliminsanı olarak Ortadoğu'da yapılan kazılara katılıp deneyim kazanmaya başladığında henüz 25 yaşındadır ve 20 dil bilmektedir!

Bedrich Hrozny artık deneyimli bir oryantalist yani doğubilimci ve dilbilimcidir. Anadolu'da yapılan kazılarda bulunan Hitit tabletleri üzerinde çalışmak amacıyla 1914 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'a gelir.

Bedrich Hrozny, yıllar önce Boğazköy'de yapılan kazılarda ortaya çıkarılan tabletlerdeki çivi yazıların incelemeye başlar.

Of! Bugün de hava pek sıcak! Bir bardak şerbet lütfen.

Buyur hemşerim, afiyet şeker olsun. Söyle bakalım, memleket nere?

Oh! Buz gibi şerbet bu sıcakta nasıl da iyi gider! Bir bardak da ben alayım şerbetçi amca!

Ha ha hal Sana da afiyet olsun Simitçiğim!

Gizem dolu on binlerce tablet! Eğer tabletlerin üzerindeki yazıyı çözmeyi başarırım bunları yazanların kim olduklarını, nasıl yaşadıklarını anlayabiliriz!

İyi de nasıl çözecek? Hiç bizim bildiğimiz yazıya benzemiyor ki bu yazılar!

Dilini bildiği başka eski uygarlıkların yazılarıyla karşılaştırarak ortak noktalar bulmaya çalışacak bence.

Hrozny, haftalar boyunca büyük bir sabır ve dikkatle bir ipucu arar.

Bu tabletteki işaretlerden biri Sümercede "ekmek" anlamına geldiğini bildiğimiz işarete çok benziyor.

Vay canına! Dedektiflik gibi bir iş bu yaptığın! Yardımcıya ihtiyacınız olursa hizmetinizdeyim Bay Hrozny. Ücretim, günde üç öğün yemek, artı içecekler!

Ha ha hal Dedektif Simit iş başında!

Hrozny doğru yoldadır. "Ekmek" sözcüğünün geçtiği bir cümlede "yemek", "su", "içmek" gibi sözcüklerin de geçme olasılığının yüksek olduğunu düşünür.

Bu cümledeki diğer işaretler de yemekle, içmekle ilgili şeyler olmalı... Buradaki sözcük Almancadaki "essen", yani "yemek" fiilini andırıyor... Bu da İngilizcede "su" anlamına gelen "water" sözcüğüne ne kadar da benziyor!

Çok mantıklı Bay Hrozny. Şuradaki işaret de balığa benziyor sanki. Buldum! Balık ekmek!

Ha ha ha! Ay ne olur dur Simitçiğim, karnım ağrıdı gülmekten.

Ve sonunda Hrozny başka dillerdeki ipuçlarından yararlanarak cümleyi tamamen çözmeyi başarır.

Nu ninda-an ezzateni, watar-ma ekuteni!
Yani "Şimdi ekmeği yiyeceksin, suyu içeceksin!"

Hah! Bu, ilk başta o Hititli amcanın yazdırdığı cümle! Üstelik tam benlik. Yoksa ben de Hititli miyim Peynir?

Ankara kedisi, Van kedisi oluyor da Hitit kedisi neden olmasın Simitçiğim?

İyi iş çıkardınız Bay Hrozny. Sizinle çalışmak bir zevktir!

Ay çıkar artık şu şapkanı Simit, bitti öykü.

Bedrich Hrozny, Hititlerin kullandığı dili çözmekle kalmayıp bu dili Hint Avrupa dil ailesinde yer aldığı da ortaya koydu. Kazılarda bulunmuş ama o güne dek okunamamış on binlerce tablette yer alan yasa metinleri, antlaşmalar ve mektupları tek tek okudu. Böylece Anadolu'nun en büyük uygarlıklarından biri olan Hitit uygarlığı, yok olduktan binlerce yıl sonra Bedrich Hrozny'nin çalışmaları sayesinde yeniden tarih sahnesine döndü. Hrozny, yaşamı boyunca doğubilim ve dilbilim alanındaki çalışmalarını sürdürdü.

